

Primary and Secondary School Teachers' Curriculum Fidelity

Akın KARAKUYU

Hatay Mustafa Kemal University, Hatay-Turkey

Aytunga OĞUZ

Kütahya Dumlupınar University, Kütahya-Turkey

Article History

Submitted: 13.04.2021

Accepted: 16.08.2021

Published Date: 09.10.2021

Keywords

Teacher
Curriculum
Curriculum fidelity

Abstract

Purpose: The implementation of the curriculum by teachers faithfully to the original is called fidelity to the curriculum. Curriculum fidelity plays an important role in the success of the students and the evaluation of the curriculum. It is stated in the literature that there are various factors affecting teachers' curriculum fidelity. This study aims to determine the level of fidelity of primary and secondary school teachers to the curriculum they apply and to examine their fidelity to the curriculum; according to the variables; gender, professional seniority, the faculty they graduated from, the type of graduation, the school they work, the place of duty and the weekly course hours.

Design & Methodology: In the research, survey model, one of the quantitative research types, was used. The population of the study consists of primary and secondary school teachers working in the city center of Hatay, and the sample consists of 239 teachers who were selected through random sampling and participated in the study voluntarily. Data were collected using the Curriculum Fidelity Scale. In the analysis of the data; descriptive statistics, independent t test, Mann Whitney U, Kruskal Wallis and Post-Hoc. tests were used.

Findings: According to the results of the study, it was determined that teachers' fidelity to the curriculum was at a high level. A significant difference was identified for the teachers in service for 16 – 20 years and primary school teachers. No significant difference was found according to the variables of gender, graduated faculty, type of graduation, place of duty, and weekly course hours.

Implications & Suggestions: The implementation of the curriculum prepared as a result of long efforts depends on the fidelity of the teachers to the curriculum. Teachers' curriculum fidelity can be achieved through in-service education to be organized. In education faculties and postgraduate education, it can be suggested that teachers should conduct research on the implementation and curriculum fidelity in their fields. Studies can be conducted on high school teachers' curriculum fidelity

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Öğretim Programlarına Bağlılıkları

Akın KARAKUYU

Hatay Mustafa Kemal University, Hatay-Turkey

Aytunga OĞUZ

Kütahya Dumlupınar University, Kütahya-Turkey

Makale Geçmişi

Geliş: 13.04.2021

Kabul: 16.08.2021

Yayınlanma Tarihi: 09.10.2021

Anahtar Sözcükler

Öğretmen
Öğretim programı
Programa bağlılık

Öz

Amaç: Öğretmenlerin öğretim programlarını aslına sadık kalarak uygulamaları programa bağlılık olarak adlandırılır. Programa bağlılık öğrencilerin başarılarında ve programların değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Alanyazında öğretmenlerin programa bağlılıklarını etkileyen çeşitli etkenlerin olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmanın amacı ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin uyguladıkları öğretim programlarına bağlılıklarının düzeyini belirlemek ve programa bağlılıklarını; cinsiyet, mesleki kıdem, mezun oldukları fakülte, mezuniyet türü, görev yaptıkları okul, görev yeri ve haftalık ders saati değişkenlerine göre incelemektir.

Yöntem: Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Hatay ili merkezinde görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenleri, örneklemini ise seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenen ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 239 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri Öğretim Programına Bağlılık Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler; değişkenlerin karşılaştırılmasına bağımsız t testi, Mann Whitney U, Kruskal Wallis ve Post-Hoc. Testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin programa bağlılıklarında mesleki kıdemleri 16-20 yıl olan öğretmenler ve ilkokul öğretmenleri lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Cinsiyet, mezun olunan fakülte, mezuniyet türü, görev yeri ve haftalık ders saati değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sonuçlar ve Öneriler: Uzun uğraşlar sonucunda hazırlanan öğretim programlarının tasarlandığı şekliyle uygulanması öğretmenlerin programa bağlılıklarına bağlıdır. Öğretmenlerin programa bağlılıkları düzenlenecek olan hizmet içi eğitimler yoluyla sağlanabilir. Eğitim fakültelerinde ve lisansüstü eğitimde öğretmenlerin alanlarına yönelik programların uygulanması ve bağlılıkları üzerinde araştırmalar yapmaları önerilebilir. Lise öğretmenlerinin öğretim programlarına bağlılıkları üzerinde çalışmalar yapılabilir.

GİRİŞ

İçinde yaşanan 21.yy. da bilgi, bilim ve teknolojide meydana gelen baş döndürücü gelişmeler bilginin, bireylerin ve toplumların ihtiyaçlarının değişmesine neden olmuştur. Artık bireylerden aktif hale gelerek bilgiyi üreten, ürettiği bilgiyi kullanabilen, karşılaştığı bir problemi çözme becerisine sahip, eleştirel düşünebilen, girişimci vb. özellikleri taşıması istenmektedir (MEB, 2018). Eğitim sistemlerinde bireylere istenilen özelliklerin düzenli, sistemli ve planlı olarak kazandırılabilmesi için eğitim programları tasarlanıp uygulanmaktadır. Eğitim programı, istenilen hedef veya çıktılara ulaşabilmek için gerekli stratejilerin yer aldığı eylem planı veya yazılı belgedir (Ornstein ve Hunkins, 2016). Eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları sayesinde öğrenciler okul içinde ve okul dışında düzenli eğitim durumlarından geçerler. Her eğitim sistemi kendi bireylerinin ve toplumunun ihtiyaçları ile çağın özelliklerini dikkate alarak eğitim programları geliştirmeye ve öğrenme yaşantılarını düzenlemeye çalışmaktadır. Eğitim programları kapsamında en fazla ağırlığı ise öğretim programları taşımaktadır. Öğretim programı bir ders veya disiplinle ilgili olarak öğrenme-öğretme sürecinde yer alacak öğelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuzdur (Özçelik, 2010). Öğretim programları bir eğitim basamağındaki çeşitli sınıflarda ve derslerde gerçekleştirilmesi planlanan tüm etkinlikleri kapsamaktadır (Demirel, 2011). Okullarda öğretim programları kapsamında planlı olarak gerçekleştirilen etkinlikler bilgi çağının bireylerine gerekli bilgi ve becerileri kazandırabilir. Öğretim programları bireylerin ve çağın gereksinimleri doğrultusunda geliştirilebilir ve güncellenebilirse eğitim alanındaki gelişmelere ve değişimlere uyum sağlanabilir.

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde programların hangi koşullarda nasıl uygulanabildiğinin ortaya konulması önem taşımaktadır. Öğretim programlarında yapılan değişikliklerin başarılı sonuç verip vermediği ve başarılı olmadıysa bunun nedenlerinin bilinmesi gerekir. Bu çerçevede dikkate alınması gereken bir kavram ise programa bağlılıktır (Dusenbury, Brannigan, Falco ve Hansen, 2003). Öğretmenlerin programa bağlılıklarında çeşitli etkenler rol oynayabilir. Öğretmenlerin uygulayıcısı oldukları programlara değer vermeleri programa bağlılıklarını artırırken programı sorunlu olarak gördüklerinde ise onu uyarladıkları belirtilmektedir (McCartney ve Woodard, 2018). Öğretmenlerin programa verdikleri değer, öğretim programlarından ne kadar haberdar oldukları ve programdaki değişiklikleri uygulamaya ne kadar yansıtırları programa bağlılıklarıyla ilişkili olarak ele alınabilir. Okulda uygulanması beklenen öğretim programına uygun bir öğretim sürecinin gerçekleştirilmesinin öğretmenlerin programa bağlı adımlar atıp atmamalarıyla ilişkili olduğu düşünülebilir.

Öğretim programına bağlılık, program geliştirme sürecinde tasarlanan programın öğretmen veya diğer paydaşlar tarafından aslına bağlı kalınarak uygulanması şeklinde tanımlanmaktadır (Bümen, Çakar ve Yıldız, 2014). Başka bir tanımlamaya göre öğretim programına bağlılık öğretmenlerin yeni bir programı veya alandaki bir yeniliği program geliştirme uzmanları tarafından planlanan şekliyle uygulamaktır (Pence, Justice ve Wiggins, 2008). Bu tanımlamalar öğretmenlerin okulda uygulanması beklenen öğretim programını tasarlandığı şekliyle hayata geçirmeleri gerektiğini belirtmektedir. Programların geliştirilip uygulanması için uzun süreler, emekler ve paralar harcanmaktadır. Bu çalışmaların boşa gitmemesi, programların öğretmenler tarafından ne derece özümsemiği ve uygulamaya ne kadar koyulabildiği ile ilgilidir. Planlı ve düzenli olması gereken eğitimin ne derece verimli sonuçlar verdiğini değerlendirebilmek açısından programların tasarlandığı şekliyle uygulayıcılar tarafından hayata geçirilmesi gerekmektedir (Dikbayır ve Bümen, 2016; Bay vd., 2017). Programa bağlı kalınarak gerçekleştirilen uygulamalar birçok olumlu ya da olumsuz sonuçlar ortaya koyabilir. Bir öğretim programının uygulanmasının ortaya koyduğu sonuçların bağlı kalınarak ya da bağlı kalınmadan, hangi durumda oluştuğunun; başka bir deyişle, programa ne ölçüde bağlılık gösterilerek beklenen sonuçlara ulaşıldığının belirlenmesi önemlidir.

Öğretim programına bağlılığın belirlenmesi program ve çıktıları arasındaki ilişkinin görülmesini; süreç hakkında bilgiler vererek süreçteki hatalar, eksiklikler ve başarısızlıkların belirlenmesini ve programın etkililiği hakkında doğru sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır. Ayrıca programa bağlılıkla ilgili çalışmalar eğitim alanında uygulanmaya çalışılan yeniliklerin kök salmamasının nedenlerinin belirlenmesi açısından

da önemlidir (Bümen, Çakır ve Yıldız, 2014). Programın uygulanması sürecinde tasarlanan programla uygulanan program arasında farklılıklar vardır. Öğretim programına bağlılık kavramı tasarlanan programla uygulanan program arasındaki uyumu ortaya koyabilmeye yol göstericidir (Gerstner ve Finney, 2013). Programa bağlılığın ortaya konulması bu uyumun ne ölçüde olduğunun göstergesi olarak görülebilir. Nitekim Dusenbury vd. (2003) öğretim programına bağlılığın ne derecede olduğunu ölçebilmek amacıyla beş boyuttan bahsetmiştir. Bunlar uyma, doz, uygulamanın kalitesi, katılımcıların tepkileri ve program farklılıklarıdır. Uyma, programın belirlenen öğelerinin ve kullanılacak materyallerinin tasarımı aşamasında belirlendiği şekliyle uygulanmasıdır. Doz, programın uygulanma sıklığı, sayısı, yoğunluğu ve süresidir. Uygulamanın kalitesi, öğrencileri kazanmaya yönlendirmek için önerilen etkileşimli yöntem ve tekniklerin beceri, belirli tutum ve inançları geliştirmek için uygulayıcılar tarafından uygulanma şeklidir. Katılımcıların tepkileri, programa katılan kişilerin yeniliğe karşı duyarlılıkları ve yeniliği sahiplenme seviyelerinin göstergesidir. Program farklılıkları ise, yeni öğretim programını daha önceki programlardan ayırt eden programın kendine özgü bir takım özelliklerdir.

Öğretmenlerin öğretim programlarına birtakım sebeplerden dolayı harfiyen uyması zordur. Programa birebir bağlılıktan ziyade öğretmenin programda; dersin yapısı, etkinlikleri ve dersin amacı gibi konularda değişiklik yapmasına imkan tanıyan uyarılma kavramı ön plana çıkmış ve öğretim programlarının esnek biçimde uygulanması gerektiğinden bahsedilmiştir (Yazıcılar ve Bümen 2015).

Alan yazında; Kim ve Atanga (2014) yaptıkları çalışmada programa bağlılık kapsamında program tasarımcılarının öğretmenler için programın görevlerini, faaliyetlerini ve derslerin amaçlarını olabildiğince şeffaf hale getirmelerinin önemli olduğunu sadece dersin hedeflerini listelemenin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Vartuli ve Rosh (2009) yaptıkları çalışmada öğretmenler, eğitim koordinatörleri ve dış uzmanların katılımıyla programa bağlılığı değerlendirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda dış gözlemci ile öğretmen ve eğitim koordinatörlerinin değerlendirme formlarının puanları arasında orta düzeyde ilişki tespit etmişlerdir. LaChausse, Clark ve Chapple (2014) öğretmen özelliklerinin programa bağlılığını inceledikleri çalışmada öğretmen eğitiminin, kolaylaştırma becerilerinin ve öğretmen öz-yeterliğinin programa bağlılıkta önemli yordayıcı olduğunu ortaya koymuşlardır. Nevenglosky (2018) doktora çalışmasında öğretmenlerin programa bağlılığı için öncelikle programla ilgili endişelerinin belirlenmesi ve bunların giderilmesini belirtmiştir. Türkiye’de de programa bağlılık kavramıyla ilgili çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Bay, Kahramanoğlu, Döş ve Turan-Özpolat (2017) ile Bümen, Çakar ve Yıldız (2014) yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarını etkileyen faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Aslan ve Erden (2020) ortaokul öğretmenlerinin programa bağlılıklarını cinsiyet, mesleki deneyim ve görev yapılan yerleşim yeri, eğitim düzeyi ve branş değişkenlerine göre ele almışlardır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye’de öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği sınırlı sayıda çalışmanın olması hem ilkökul hem de ortaokul öğretmenlerinin programa bağlılıklarının bir arada incelendiği çalışmaya rastlanmamasının alan yazındaki bu boşluğu dolduracağı düşünülebilir. Bu bağlamda çalışmada ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin öğretim programlarına bağlılık düzeylerini belirlenmesi ve programa bağlılıklarının çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öğretim programlarına bağlılık düzeyleri nedir ve programa bağlılıkları çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

1-İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri nedir?

2-İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıkları;

- Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Mezun oldukları fakülteye göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Mezuniyet düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Görev yaptıkları okul Türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Görev yerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Verdikleri haftalık ders saatine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Desen

Bu araştırmada öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeylerinin belirlenmesi ve programa bağlılıklarının çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlandığı için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli bireylerin geçmiş veya günümüz olaylarına yönelik olarak olgu bulma, ilişki kurma ve tahminlerde bulunmak için verilerin toplandığı ve bunların değerlendirildiği çalışmalardır (Kıncal, 2010). Bu araştırmada da öğretmenlerin programa bağlılıkları olgusu var olduğu şekliyle ortaya koyulmaya ve çeşitli değişkenlerle incelenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Hatay ilinde görev yapan ilkokul ve ortaokul öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenen ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 239 öğretmen oluşturmaktadır.

Tablo 1
Örnekleme Ait Demografik Özellikler

Değişken	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Mezun Olunan Fak.	Eğitim	186	77.8
	Fen-Edebiyat	30	12.6
	Diğer	23	9.6
Cinsiyet	Kadın	135	56.5
	Erkek	104	43.5
Mezuniyet Derecesi	Lisans	205	85.8
	Lisansüstü	34	14.2
Okul Türü	İlkokul	129	54.0
	Ortaokul	110	46.0
Görev Yeri	Kent	141	59.0
	Kırsal	98	41.0
Haftalık Ders Saati	10 – 15 Saat	8	3.3
	16 – 20 Saat	69	28.9
	21 – 30 Saat	162	67.8
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	39	16.3
	6-10 yıl	67	28.0
	11-15 yıl	56	23.4
	16-20 yıl	44	18.4
	21 yıl ve üstü	33	13.8
Toplam		239	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler Burul (2018) tarafından hazırlanan “Öğretim Programına Bağlılık Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçek uyma (8 madde), süre (5 madde), uygulamanın kalitesi (5 madde), katılımcıların tepkileri (7 madde), program farklılıkları (5 madde), öğretmen eğitimi (8 madde) ve okul iklimi (4 madde) olmak üzere 7 alt boyut ve 42 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert yapıdadır. Ortalamanın 1,00 – 2,33 arasında olması düşük, 2,34 – 3,67 arasında olması orta ve 3,68 – 5,00 arasında olması programa bağlılığın yüksek düzeyde olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Ölçeğin tamamına yönelik yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, Öğretim Programına Bağlılık Ölçeği için Cronbach Alfa Katsayısı: 0.91 KMO değeri ise 0.88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutları için cronbach alfa katsayıları ise uyma: 0.84, süre: 0.89, uygulamanın kalitesi: 0.81, katılımcıların tepkisi: 0.89, program farklılıkları: 0.86, öğretmen eğitimi: 0.90 ve okul iklimi: 0,78 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmadaki örneklem için Cronbach Alfa katsayı değeri: 0,87 alt boyutlar için ise; uyma: 0.81, süre: 0.84, uygulamanın kalitesi: 0.76, katılımcıların tepkisi: 0.85, program farklılıkları: 0.89, öğretmen eğitimi: 0.92 ve okul iklimi: 0,82 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeylerini belirlemek için betimsel istatistikler kullanılmıştır. Cinsiyet, okul türü ve mezuniyet düzeyi değişkenleri normal dağılım gösterdiği için bağımsız t testi görev yeri değişkeni için ise varyans eşitliği sağlanamadığından dolayı Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Katılımcıların mezun oldukları fakülte, kıdem ve verdikleri haftalık ders saati değişkenlerine göre ise varyans eşitliği sağlanamadığından dolayı parametrik olmayan testlerden Kruskall

Wallis testi yapılmış kідem değışkeni için anlamlı farklılık çıkması üzerine farklılığın yönünü belirlemek amacıyla Post-Hoc. Tamhane T2 testi yapılmıştır.

BULGULAR

1. Alt Araştırma Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 2

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılık Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek Alt Boyutları	N	Min.	Max.	X	Ss.
Uyma	239	1.00	5.00	3.68	3.79
Süre	239	1.00	5.00	4.03	2.50
Uygulamanın Kalitesi	239	1.00	5.00	3.90	2.40
Katılımcıların Tepkileri	239	1.00	5.00	4.23	3.46
Program Farklılıkları	239	1.00	5.00	3.55	2.40
Öğretmen Eğitimi	239	1.00	5.00	3.70	4.00
Okul İklimi	239	1.00	5.00	3.70	2.95
Toplam	239	1.00	5.00	3.83	14.37

* $p < .05$

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin öğretim programına bağlılıkları ortalamaları Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=3.83$, $ss=14.37$) dir. Ortalamaların uyma alt boyutu için Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=3.68$, $ss=3.79$) süre alt boyutu için Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=4.03$, $ss=2.50$) uygulamanın kalitesi alt boyutu için Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=3.90$, $ss=2.40$) katılımcıların tepkisi alt boyutu için Kesinlikle Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=4.23$, $ss=3.46$) program farklılıkları alt boyutu için Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=3.55$, $ss=2.40$) öğretmen eğitimi alt boyutu için Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=3.70$, $ss=4.00$) ve okul iklimi alt boyutu için Katılıyorum düzeyinde ($\bar{x}=3.70$, $ss=2.95$) olduğunu göstermektedir.

2. Alt Araştırma Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemlerinden “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak için bağımsız gruplar t testi yapılmış sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının Cinsiyet Değişkenine Göre t testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Cinsiyet	N	X	Ss	t	df	p
Uyma	Kadın	135	29.37	4.17	.39	237	.692
	Erkek	104	29.56	3.26			
Süre	Kadın	135	20.51	2.70	-2.37	237	.018*
	Erkek	104	19.75	2.14			
Uygulamanın Kalitesi	Kadın	135	19.77	2.39	-1.78	237	.075
	Erkek	104	19.22	2.37			
Katılımcıların Tepkileri	Kadın	135	30.17	3.62	-2.85	237	.005*
	Erkek	104	28.90	3.13			
Program Farklılıkları	Kadın	135	17.78	2.21	.07	237	.943
	Erkek	104	17.80	2.65			
Öğretmen Eğitimi	Kadın	135	29.49	4.16	.70	237	.481
	Erkek	104	29.86	3.80			
Okul İklimi	Kadın	135	15.02	2.99	-1.15	237	.248
	Erkek	104	14.57	2.89			
Toplam	Kadın	135	158.60	15.49	-1.27	237	.204
	Erkek	104	156.22	12.73			

 * $p < .05$

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre ise yapılan t testi sonuçlarına göre programa bağlılıklarına ilişkin toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($t(237) = -1.274, p > .05$). Kadın ve erkek öğretmenler arasında katılımcıların tepkisi boyutu ($t(237) = -2.857, p < .05$) ve süre boyutu puanlarında ($t(237) = -2.375, p < .05$) kadın öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık vardır.

Araştırmanın ikinci alt problemlerinden “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak için Kruskal Wallis testi yapılmış sonuçlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Kıdem	N	Chi Square	df	p	Fark
Uyma	1 – 5 yıl	39	10.550	4	.032*	3 – 4
	6 – 10 yıl	67				
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				
Süre	1 – 5 yıl	39	21.828	4	.000**	5 – 1
	6 – 10 yıl	67				
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				
Uygulamanın Kalitesi	1 – 5 yıl	39	9.534	4	.048*	2 – 4
	6 – 10 yıl	67				
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				
Katılımcıların Tepkileri	1 – 5 yıl	39	21.362	4	.000**	3 – 1
	6 – 10 yıl	67				5 – 1
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				
Program Farklılıkları	1 – 5 yıl	39	9.197	4	.056	
	6 – 10 yıl	67				
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				
Öğretmen Eğitimi	1 – 5 yıl	39	20.785	4	.000**	1 – 4
	6 – 10 yıl	67				
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				
Okul İklimi	1 – 5 yıl	39	24.910	4	.000**	1 – 4
	6 – 10 yıl	67				1 – 5
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				
Toplam	1 – 5 yıl	39	16.002	4	.003*	2 – 4
	6 – 10 yıl	67				
	11 – 15 yıl	56				
	16 – 20 yıl	44				
	21 ve üstü	33				

N:239; * p<.05, **p<.01

Tablo 4 de ki verilere göre öğretmenlerin öğretim programına bağlılıkları kıdem değişkeni açısından ele alındığında ölçeğin tamamında ($F(4, 234) = 16.002, p < .05$) görev süresi 16-20 yıl olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Uyma alt boyutunda ($F(4, 234) = 10.55, p < .05$) görev süresi 16-20 yıl olan öğretmenlerin lehine, süre alt boyutunda ($F(4, 234) = 21.82, p < .01$) görev süresi 1 – 5 yıl olan öğretmenlerin lehine, uygulamanın kalitesi alt boyutunda ($F(4, 234) = 9.53, p < .05$) görev süresi 16-20 yıl olan öğretmenlerin lehine, katılımcıların tepkisi alt boyutunda ($F(4, 234) = 21.36, p < .01$) görev süresi 1-5 yıl olan öğretmenlerin lehine, öğretmen eğitimi alt boyutunda ($F(4, 234) = 20.78, p < .01$) görev süresi 16-20 yıl olan öğretmenlerin lehine ve okul iklimi alt boyutunda ($F(4, 234) = 24.91, p < .01$) görev süresi 16-20 yıl ve 21 üstü olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık vardır.

Araştırmanın ikinci alt problemlerinden “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri mezun oldukları fakültelere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak için Kruskal Wallis testi yapılmış sonuçlar Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının Mezun Oldukları Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Fakülte	N	Chi Square	df	p	Fark
Uyma	Eğitim	186	8.572	2	.014*	1 – 2
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				
Süre	Eğitim	186	10.470	2	.005*	3 – 1
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				
Uygulamanın Kalitesi	Eğitim	186	5.278	2	.071	
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				
Katılımcıların Tepkileri	Eğitim	186	6.665	2	.036*	3 – 2
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				
Program Farklılıkları	Eğitim	186	2.386	2	.303	
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				
Öğretmen Eğitimi	Eğitim	186	.425	2	.808	
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				
Okul İklimi	Eğitim	186	3.072	2	.215	
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				
Toplam	Eğitim	186	5.359	2	.069	
	Fen – Edb.	30				
	Diğer	23				

N:239, * $p < .05$

Tablo 5’deki verilere göre öğretmenlerin öğretim programına bağlılıkları mezun oldukları fakülte değişkeni açısından ele alındığında ölçeğin tamamına ilişkin puanları arasında ($F(2, 236) = 5.359, p > 0,05$) anlamlı farklılık yoktur. Uyma alt boyutunda ($F(2, 236) = 8.572, p < 0,05$) Fen Edebiyat fakültesinden mezun

öğretmenler lehine, süre alt boyutunda ($F(2, 236) = 10,470, p < 0,05$) Eğitim ve Fen Edebiyat fakültesi mezunları öğretmenlerin lehine, katılımcıların tepkisi boyutunda ($F(2, 236) = 6,665, p < 0,05$) Fen Edebiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Diğer alt boyutlar için öğretmenlerin programa bağlılıklarında anlamlı farklılık yoktur.

Araştırmanın ikinci alt problemlerinden “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri mezuniyet düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir”? sorusuna cevap aramak için bağımsız gruplar t testi yapılmış sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının Mezuniyet Derecesi Değişkenine Göre t testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Mezuniyet	N	X	Ss	t	df	p
Uyma	Lisans	205	29.20	3.73	-2.488	237	.014*
	Lisansüstü	34	30.94	3.91			
Süre	Lisans	205	20.02	2.57	-3.217	237	.002*
	Lisansüstü	34	21.14	1.74			
Uygulamanın Kalitesi	Lisans	205	19.52	2.32	-.215	237	.830
	Lisansüstü	34	19.61	2.83			
Katılımcıların Tepkileri	Lisans	205	29.43	3.45	-2.086	237	.038*
	Lisansüstü	34	30.76	3.39			
Program Farklılıkları	Lisans	205	17.62	2.40	-2.274	237	.007*
	Lisansüstü	34	18.82	2.16			
Öğretmen Eğitimi	Lisans	205	29.87	4.12	2.698	237	.009*
	Lisansüstü	34	28.32	2.90			
Okul İklimi	Lisans	205	15.13	2.53	2.815	237	.008*
	Lisansüstü	34	12.97	4.36			
Toplam	Lisans	205	157.26	14.90	-.794	237	.428
	Lisansüstü	34	159.38	10.68			

N:239, * $p < .05$

Öğretmenlerin mezuniyet düzeyleri değişkenine göre öğretim programına bağlılıklarını belirlemek için yapılan t testi sonuçlarına göre ölçeğin tamamında alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($t(237) = -0.794, p > .05$). Ölçeğin alt boyutlarından uygulamanın kalitesi boyutunda ($t(237) = -0.215, p > .05$) anlamlı bir farklılık yoktur. Uyma boyutunda ($t(237) = -2.488, p < .05$), süre boyutunda ($t(237) = -3.217, p < .05$), katılımcıların tepkisi boyutunda ($t(237) = -2.086, p < .05$) ve program farklılıkları boyutunda ($t(237) = -2.274, p < .05$) lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık vardır. Öğretmen eğitimi boyutunda ($t(237) = 2.698, p < .05$) ve okul iklimi boyutunda ($t(237) = 2.815, p < .05$) lisans mezunu öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık vardır.

Araştırmanın ikinci alt problemlerinden “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir”? Sorusuna cevap aramak için bağımsız gruplar t testi yapılmış sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının Okul Türü Değişkenine Göre t testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Okul Türü	N	X	Ss	t	df	p
Uyma	İlkokul	129	29.53	3.66	.327	237	.744
	Ortaokul	110	29.37	3.99			
Süre	İlkokul	129	20.31	2.44	.850	237	.396
	Ortaokul	110	20.03	2.59			
Uygulamanın Kalitesi	İlkokul	129	19.63	2.20	.847	237	.398
	Ortaokul	110	19.37	2.61			
Katılımcıların Tepkileri	İlkokul	129	29.83	3.35	1.101	237	.272
	Ortaokul	110	29.33	3.61			
Program Farklılıkları	İlkokul	129	17.96	2.30	1.142	237	.255
	Ortaokul	110	17.60	2.53			
Öğretmen Eğitimi	İlkokul	129	30.28	4.03	2.585	237	.010*
	Ortaokul	110	28.94	3.90			
Okul İklimi	İlkokul	129	15.48	2.72	3.968	237	.000**
	Ortaokul	110	14.00	3.01			
Toplam	İlkokul	129	159.41	14.46	2.189	237	.030*
	Ortaokul	110	155.33	14.13			

N:239, * p< .05, **p<.01

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre öğretim programına bağlılık ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Bağımsız t-testi sonuçlarına göre ilkokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılık puanları ($\bar{x}$ =159.41, SS=14.46) ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılık puanları ($\bar{x}$ =155.33, SS=14.13) arasında ilkokul öğretmenlerinin lehine anlamlı bir farklılık vardır ($t(237) = 2.189, p<.05$). Öğretmen eğitimi alt boyutu ($t(237) = 2.585, p<.05$) ve okul iklimi alt boyutu için ($t(237) = 3.968, p<.01$) ilkokullarda görev yapan öğretmenler lehine anlamlı farklılık vardır. Ancak ölçeğin alt boyutları olan süre alt boyutu ($t(237) = 0.850, p>.05$) uygulamanın kalitesi alt boyutu ($t(237) = 0.847, p>.05$), katılımcıların tepkisi alt boyutu ($t(237) = 1.101, p>.05$) ve program farklılıkları alt boyutu için ($t(237) = 1.142, p>.05$) okul türü değişkenine göre öğretmenlerin puanlarında anlamlı bir farklılık yoktur.

Araştırmanın ikinci alt problemlerinden “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri görev yerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir”? sorusuna cevap aramak için Mann Whitney U testi yapılmış sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının Görev Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Görev Yeri	N	Sıralar Ort.	Sıralar Top.	U	z	p
Uyma	Kent	141	118.73	16741.0	6730.0	-.074	.941
	Kırsal	98	119.40	11462.0			
Süre	Kent	141	111.85	15771.0	5760.0	-1.963	.050
	Kırsal	98	129.50	12432.0			
Uygulamanın Kalitesi	Kent	141	116.33	16403.0	6392.0	-.735	.463
	Kırsal	98	122.92	11800.0			
Katılımcıların Tepkileri	Kent	141	121.54	17136.5	6410.5	-.693	.488
	Kırsal	98	115.28	11066.5			
Program Farklılıkları	Kent	141	117.72	16598.5	6587.0	-.352	.725
	Kırsal	98	120.88	11604.5			
Öğretmen Eğitimi	Kent	141	124.83	17600.0	5946.5	-1.592	.111
	Kırsal	98	110.44	10602.5			
Okul İklimi	Kent	141	122.34	17250.5	6296.5	-.917	.359
	Kırsal	98	114.09	10952.5			
Toplam	Kent	141	121.87	17183.0	6364.0	-.780	.435
	Kırsal	98	114.79	11020.0			

N:239, * p< .05, **p<.01

Katılımcıların görev yeri değişkeni kent merkezi veya kırsal olma durumlarına göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U analizi yapılmış hem ölçeğin toplam puanlarında hem de alt boyutlarının tamamında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($t(237) = -0,780$; $p>.05$, $U=6364,0$).

Araştırmanın ikinci alt problemlerinden “İlkokul ve ortaokul öğretmenlerin öğretim programına bağlılık düzeyleri verdikleri haftalık ders saatine göre anlamlı farklılık göstermekte midir”? sorusuna cevap aramak için Kruskal Wallis testi yapılmış sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Öğretmenlerin Öğretim Programına Bağlılıklarının Verdikleri Haftalık Ders Saati Değişkenine Göre Kruskal Wallis Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Ders Saati	N	Chi Square	df	p	Fark
Uyma	10 – 15 saat	8	6.473	2	.034*	1 – 3
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				
Süre	10 – 15 saat	8	.500	2	.779	
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				
Uygulamanın Kalitesi	10 – 15 saat	8	.338	2	.845	
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				
Katılımcıların Tepkileri	10 – 15 saat	8	3.842	2	.146	
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				
Program Farklılıkları	10 – 15 saat	8	2.365	2	.306	
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				
Öğretmen Eğitimi	10 – 15 saat	8	4.005	2	.135	
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				
Okul İklimi	10 – 15 saat	8	3.680	2	.159	
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				
Toplam	10 – 15 saat	8	2.597	2	.273	
	16 – 20 saat	69				
	21 – 30 saat	162				

N:239, * p< .05

Tablo 9'daki verilere göre öğretmenlerin öğretim programına bağlılıkları haftalık ders saatleri değişkenine göre ölçeğin tamamında ($F(2, 236) = 2.597, p>.05$) anlamlı farklılık yoktur. Ölçeğin alt boyutlarında ise sadece uyma alt boyutundaki puanlarında ($F(2, 236) = 6.473, p<.05$) verdikleri ders saati haftalık 21 – 30

saat arasında olan öğretmenlerin lehine anlamlı fark bulunmuş diğer alt boyutlar için anlamlı farklılık bulunmamıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin öğretim programlarına bağlılık düzeylerini belirlemeye ve bağlılık düzeylerini; cinsiyet, mesleki kıdem, mezun oldukları fakülte, mezuniyet türü, görev yaptıkları okul türü, görev yeri ve haftalık ders saatleri gibi değişkenlere göre tarama yöntemi kullanarak incelemeye çalışılmıştır. Öğretim programına bağlılık ölçeği ile toplanan veriler parametrik ve non parametrik testler kullanılarak analiz edilmiştir.

Öğretmenlerin öğretim programına bağlılık ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $(x) = 3,83$ dür. Bu ortalama dikkate alındığında öğretmenlerin programa bağlılıklarının yüksek olduğu söylenebilir. Ortalamaların ölçeğin alt boyutları olan uyma alt boyutu için $(x) = 3,68$ süre boyutu için $(x) = 4,03$ uygulamanın kalitesi boyutu için $(x) = 3,90$ katılımcıların tepkisi boyutu için $(x) = 4,23$ program farklılıkları alt boyutu için $(x) = 3,55$ öğretmen eğitimi boyutu için $(x) = 3,70$ ve okul iklimi boyutu için $(x) = 3,70$ olması programa bağlılık alt boyutu için orta düzeye diğer alt boyutlar için ise yüksek düzeye işaret etmektedir. Öğretmenlerin programa bağlılıklarının yüksek olması tutarlı ve istikrarlı bir formal eğitimin uygulanması ve değerlendirilmesi için ön şartlardan biridir. Ayrıca uzun zaman, birçok emek ve ciddi ekonomik kaynaklar harcanarak gerçekleştirilen eğitimin planlı ve verimli olması için de öğretmenlerin programa bağlılık düzeyleri önemlidir. Alan yazında öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarının yüksek olduğu benzer çalışmalar mevcuttur (Arslan, Ercan ve Tekbıyık, 2014; Benli-Özdemir ve Arık, 2017; Burul, 2018).

İlkokul ve Ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Bu bulguya göre bağlılığın her iki cinsiyete göre değişmediği, kadın ve erkeklerin programa bağlılık düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir. Bu durum öğretmenlik mesleğinin fiziksel ve beden gücüne dayalı olmaması yani cinsiyet farklılığını gerektirecek bir meslek olmamasından kaynaklı olabilir. Ayrıca öğretmenlerden cinsiyet ayrımı olmaksızın programa bağlı kalarak uygulama yapmaları beklenmesinden de kaynaklanmış olabilir. Alan yazındaki bazı çalışmalar (Kabaoğlu, 2015; Deniz ve Çaylı, 2017; Burul, 2018; Aslan ve Erden, 2020) bu sonuca benzer sonuçlar ortaya konulduğu görülmektedir. Araştırmada ölçeğin alt boyutlarında süre boyutunda ve katılımcıların tepkileri boyutunda kadın öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkarken diğer alt boyutlar için anlamlı farklılık çıkmamıştır. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin programa bağlı kalmalarında derslerindeki içerik için ayrılan sürenin ve öğretmenlerin programa karşı tutumlarının önemli olduğunu göstermektedir.

Mesleki kıdem değişkenine göre ise öğretmenlerin programa bağlılıklarında genel olarak görev süresi 16 – 20 yıl arasında olan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarından; uyma boyutu için kıdemi 16 – 20 yıl olan, süre boyutu için kıdemi 1 – 5 yıl olan, uygulamanın kalitesi boyutu için kıdemi 16 – 20 yıl olan, katılımcıların tepkileri boyutu için kıdemi 1- 5 yıl olan, öğretmen eğitimi boyutu için kıdemi 16 – 20 yıl olan ve okul iklimi boyutu için kıdemi 16 – 20 yıl ve 21 üstü gruplar lehine anlamlı farklılık vardır. Bu bulgulara göre mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin deneyimi, sınıf yönetimi ve uygulama becerilerinin mesleğe yeni başlamış öğretmenlere göre daha yüksek olduğu için programı olduğu şekliyle uygulayabilmiş yani programa daha fazla bağlı kalmış oldukları söylenebilir. Aşçı ve Yıldırım'ın (2020) yaptıkları çalışmada bu araştırmada elde edilen sonuca benzer şekilde öğretmenlerin öğretim programına bağlılıkları ile kıdemleri arasında 1-10 yıl ile 21 ve üzeri yıl olan grupların lehine anlamlı farklılık olduğu belirtilmektedir. Alanyazında bu sonuçlara ters düşen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; Arslan vd. (2014), Burul (2018) ve Aslan ve Erden (2020) yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin kıdemleri ile programa bağlılıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin kıdemleri arasındaki öğretim programına bağlı olmalarındaki farklılıkları düzenlenecek olan hizmet içi eğitimler yoluyla giderilmesi önerilebilir.

Eğitim, Fen-Edebiyat ve diğer fakülte mezunlarından oluşan katılımcıların mezun oldukları fakülte ile öğretim programına bağlılıkları arasında genel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Ölçeğin alt boyutlarından; sadece uyma boyutu için Fen-Edb. Fakültesi mezunları, süre boyutu için Eğitim ve Fen-Edb. Fakültesi mezunları ve katılımcıların tepkileri boyutu için Fen-Edb. Fakültesi mezunları lehine anlamlı farklılık olduğu diğer boyutlarda anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgulara göre mezun olunan fakültenin programa bağlılık düzeyi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir. Eğitim fakültesindeki eğitim hayatı boyunca çeşitli öğretmenlik meslek bilgisi dersleri alan ve okul uygulamasına giden öğretmenlerin programa bağlılıklarında diğer fakülte mezunlarına göre anlamlı bir farklılık çıkmaması çarpıcı bir sonuçtur. Bu durum benzer özelliklere, bilgilere sahip öğretmenlerin merkezi sınavlarla seçilerek mesleğe alınması ve hizmet içi eğitimler verilmesiyle ilişkili olabilir. Yönetim tarafından öğretmenlerin mezun oldukları fakülte ne olursa olsun her öğretmenden programı aslına bağlı kalarak uygulaması beklenmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin mezun oldukları fakültenin programa bağlılıklarını etkileyen bir değişken olmadığı bağlılık düzeylerinin benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuçlar bazı çalışmalarda sonuçlarla da örtüşmektedir (Butakin ve Özgen, 2007; Burul, 2018). Bu sonuca bağlı olarak eğitim fakültelerinde öğretim programlarına bağlılığın ele alındığı ve öneminin vurgulandığı ders içeriklerinin eklenip genişletilmesi önerilebilir.

Öğretmenlerin lisans veya lisansüstü mezunu olma değişkenine göre öğretim programına bağlılıklarında anlamlı bir farklılık yoktur. Farklılık çıkmamasının nedeni lisansüstü eğitimde öğretmen eğitimi yerine öğretmenlerin bilimsel araştırma becerilerini kazandırmaya yönelik eğitimin amaçlanması olabilir. Bu sonuçlar Aslan ve Erden'in (2020) ortaokul öğretmenlerinin programa bağlılıklarını inceledikleri çalışmanın sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Literatürde öğretmen eğitiminin öğretmenlerin öğretim programına bağlılığını etkileyen faktörlerden biri olduğu belirtilmektedir (Dusenbery vd., 2003; Carroll vd., 2007; Bümen, Çakar ve Yıldız 2014; Turan – Özpolat ve Bay 2015). Ölçeğin tamamı için anlamlı farklılık çıkmazken öğretmenlerin ortalama puanlarına bakıldığında lisansüstü mezunu öğretmenlerin ortalamaları daha yüksektir. Ölçeğin alt boyutlarında ise uyma, süre, katılımcıların tepkisi, program farklılıkları boyutları için lisansüstü mezunu öğretmenlerin lehine öğretmen eğitimi ve okul iklimi alt boyutları için lisans mezunu öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Bu bağlamda lisansüstü eğitimde öğretmenlerin alanlarına yönelik programlarının uygulanması ve bağlılıkları üzerinde araştırmalar yapmaları seçmeli ders olarak yer alması önerilebilir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okul düzeyine göre öğretim programına bağlılıkları incelendiğinde bulgulara göre ilkökulda görev yapan öğretmenlerin programa daha bağlı olduğu söylenebilir. Bu durum ilkökul öğrencilerinin gelişim özellikleri nedeniyle ilkökul öğretmenlerinin daha çok programa bağlı kalması ortaokul öğrencilerinin ise akademik sınavlara hazırlanıyor olmaları nedeniyle branş öğretmenlerinin zaman zaman programa bağlılıktan uzaklaşmalarından kaynaklanmış olabilir. Aşçı ve Yıldırım'ın (2020) lise öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada bu çalışmadaki bulguyla benzer olarak öğretmenlerin görev yaptığı lise türü ile programa bağlılıkları arasında anlamlı farklılık bulmuşlardır. Ölçeğin alt boyutlarından öğretmen eğitimi ve okul iklimi alt boyutlarında ilkökul öğretmenleri lehine farklılık varken diğer alt boyutlar için anlamlı farklılık yoktur. Bu sonuçlar öğretmenlerin programa bağlılıklarında gerek lisans eğitimlerinin gerekse meslek hayatlarındaki hizmet içi eğitimlerinin önemli olduğuna işaret etmektedir. Hizmet içi eğitimler öğretmenlerin bilgilerini güncellemelerini ve eksikliklerini gidermelerini sağlar (Uyar ve Çiçek, 2021). Okullarda eğitim yöneticilerinin öğretmenlerin zümre grupları, okul-aile birliği ve yönetici-öğretmen ilişkileri sonucu ortaya olumlu okul iklimi çıkarmaları gerektiği önerilebilir.

Öğretmenlerin kent merkezinde veya kırsalda görev yapma değişkenine göre programa bağlılık düzeylerinde genel olarak ve alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatürde yapılan bazı çalışmalarda bu çalışmadaki bulgunun tersi yönünde bulgular vardır. Bümen, Çakar ve Yıldız (2014) ve Turan-Özpolat ve Bay (2015) yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarında okulun yer aldığı bölgesel ve sosyo-ekonomik özelliklerin etkili olduğunu; Richards ve Skolits (2009)

değişen okul ortamlarına göre programa bağlılığın zor olduğunu; Öztürk-Akar (2005) programın uygulanışının okul türlerine bağlı farklılıklar gösterdiğini; Chen (1998) ve Ringwalt vd.,(2003) ise öğretim programına bağlılıkta kurumsal özelliklerin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarındaki bu farklılık araştırmanın yapıldığı okulların benzer özelliklerinin olmasından, benzer sosyo ekonomik çevresel koşulların olmasından kaynaklanmış olabilir.

Öğretmenlerin haftalık ders saati ile programa bağlılıkları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kauchak ve Eggen (2012) öğretmenlerin programa bağlılıklarını etkileyen faktörlerini öğretmenin, öğrencinin ortamın özellikleri, zaman, materyal ve kaynaklar şeklinde sıralamıştır. Anılan ve Sarier (2008) ve Kaya, Çetin ve Yıldırım, (2012) zamanı öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden biri olarak belirtmişlerdir. Zaman öğretmenin içeriği sunmasında ders esnasında araç gereç kullanması bakımından önemli bir etkidir. Ölçeğin alt boyutlarında ise sadece uyma alt boyutu için haftalık ders saati 21 – 30 saat arasında olan grup lehine anlamlı farklılık çıkarken diğer alt boyutlar için anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ders yükü fazla olan öğretmenlerin yoğunlukları nedeniyle programa uydukları söylenebilir.

Sonuç olarak ilköğretim ve ortaokul öğretmenlerinin uygulayıcısı oldukları öğretim programlarına bağlılıkları yüksek düzeydedir. Öğretmenlerin öğretim programlarına bağlılığında mesleki kıdemleri 16-20 yıl olan öğretmenler ve ilköğretim öğretmenleri lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Cinsiyet, mezun olunan fakülte, mezuniyet türü, görev yeri ve haftalık ders saati değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

KAYNAKÇA

- Anılan, H., & Sarier, Y. (2008). Altıncı sınıf matematik öğretmenlerinin matematik dersi öğretim programının uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(16), 128-141.
- Aslan, M. & Erden, R.Z. (2020) Ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 17(1)175-199.
- Arslan, A., Ercan, O. & Tekbıyık, A. (2014). Fizik dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 201, 215-235.
- Aşçı, M & Yıldırım, R. (2020). Öğretmen failliği ile öğretim programına bağlılık arasındaki ilişki: Yunus Emre ilçesi örneği. *OPUS—Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Eğitim ve Toplum Özel Sayısı), 6126-6149. DOI: 10.26466/opus.806477
- Bay, E., Kahramanoğlu, R., Döş, B. & Turan-Özpolat, E. (2017). Programa bağlılığı etkileyen faktörlerin analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43 , 110-137.
- Benli-Özdemir, E. & Arık, S. (2017). 2005 yılı fen ve teknoloji dersi ve 2013 yılı fen bilimleri dersi öğretim programlarının öğretmen değerlendirmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (Özel Sayı), 31-44.
- Burul, C. (2018) *Öğretmenlerin eğitim programı tasarım yaklaşımı tercihlerinin öğretim programına bağlılıklarıyla olan ilişkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Butakin, V. & Özgen, K. (2007). Yeni ilköğretim matematik dersi öğretim programının (4. ve 5. sınıf) uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi, Diyarbakır ili örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 82-94.
- Bümen, N. T., Çakar, E., & Yıldız, D. G. (2014). Türkiye’de öğretim programına bağlılık ve bağlılığı etkileyen etkenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 203-228.
- Carroll, C., Patterson, M., Wood, S., Booth, A., Rick, J. & Balain, S. (2007). A conceptual framework for implementation fidelity. *Implementation Science*, 2, 1-9.
- Chen, H.T. (1998). *Theory-Driven evaluations*. Adv Educ Productivity, 7, 15-34.

- Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan uygulamaya: eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deniz, S. & Çaylı, B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 97-116.
- Dikbayır, A. & Bümen, N. T. (2016). Dokuzuncu Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programına Bağlılığın incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 6(11), 17-38.
- Dusenbury, L., Brannigan, R., Falco, M., & Hansen, W. B. (2003). A Review of research on fidelity of implementation: implications for drug abuse prevention in school settings. *Health Education Research*, 18(2), 237-256.
- Gerstner, J. J. & Finney, S. J. (2013). Measuring the implementation fidelity of student affairs programs: a critical component of the outcomes assessment cycle. *Research ve Practice in Assessment* (Winter 2013) , 8, 15-28.
- Kabaoğlu, K. (2015). *Predictors of curriculum implementation level in elementary mathematics education: Mathematics-related beliefs and teacher self-efficacy beliefs*. Masters thesis, Middle East Technical University, Ankara. etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619214/index.pdf (Erişim:05.05.2019)
- Kauchak, D. & Eggen, P. (2012). *Learning and teaching: Research-based methods*. Boston: Pearson.
- Kaya, E., Çetin, P. S., & Yıldırım, A. (2012). Transformation of centralized curriculum into classroom practice: An analysis of teachers' experiences. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 2(3), 103-113.
- Kıncal, R. Y. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*, (Editör, Kıncal, R.Y). Nobel Yayın No: 610, ISBN: 978-605-133-512-4, Ankara, 299 s
- Kim, O. K., & Atanga, N. A. (2014). Teacher Fidelity Decisions and Their Impact on Lesson Enactment. Paper presented at *2014 National Council of Teachers of Mathematics Research Conference* in New Orleans, LA.
- LaChausse, R. G., Clark, K. R., & Chapple, S. (2014). Beyond teacher training: the critical role of professional development in maintaining curriculum fidelity. *The Journal of adolescent health : official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 54(3 Suppl), S53-S58. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2013.12.029>
- McCarthy, S.J & Woodard, R. (2018) Faithfully following, adapting, or rejecting mandated curriculum: teachers' curricular enactments in elementary writing instruction, *Pedagogies: An International Journal*, 13(1), 56-80, DOI: 10.1080/1554480X.2017.1376672
- MEB (2018) <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=329> (Erişim:26.04.2019)
- Nevenglosky, E. (2018). *Barriers to Effective Curriculum Implementation* Unpublished Doctoral Dissertations, Walden Universty.
- Ornstein, A.C. & Hunkins F.P. (2016), *Eğitim programı* (Çeviri Asım Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Özçelik, D. A. (2010). *Eğitim programları ve öğretim* (Genel öğretim yöntemi) (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk-Akar, E. (2005). Lise biyoloji dersi öğretim programının uygulanmasında okul düzeyinde görülen farklılıklar. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 4(7), 51-67.
- Pence, K., Justice, L., & Wiggins, A. (2008). Preschool teachers' fidelity in implementing a comprehensive language-rich curriculum. *Language Speech, ve Hearing Services in Schools*, 39(3), 329-341.
- Richards, J., & Skolits, G. (2009). Sustaining instructional change: The impact of professional development on teacher adoption of a new instructional strategy. *Research in the Schools*, 16(2), 41-58.
- Ringwalt, C. L., Ennett, S., Johnson, R., Rohrbach, L. A., Simons-Rudolph, A., Vincus, A., & Thorne, J. (2003). Factors associated with fidelity to substance use prevention curriculum guides in the nation's middle schools. *Health Education ve Behavior*, 30(3), 375-391.
- Uyar, A., & Çiçek, B. (2021). Farklı branşlardaki öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 1-11.

- Vartuli, S. & Rohs, J. (2009). Assurance of Outcome Evaluation: Curriculum Fidelity. *Journal of Research in Childhood Education*, 23(4), 502-512.
- Turan-Özpolat, E. & Bay, E. (2015). Program uyumluluğu ve program uyumluluğunu etkileyen faktörlere yönelik literatür taraması. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(4), 200-227.
- Yazıcılar Ü. & Bümen N. T. (2015). Öğretmenlerin öğretim programlarını uyarlama süreci üzerine kuramsal bir inceleme. 24. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi "Herkes İçin Sürdürülebilir Eğitim"* Niğde, 16-18 Nisan 2015, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, ss. 107-108.